

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ЕКОНОМІКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ
ВИРОБНИЦТВА”
(для бакалаврів)

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено кандидатом економічних наук, доцентом *Н. М. Бондар*
і доктором економічних наук, професором *О. Ю. Єрмаковим*

Затверджено на засіданні кафедри економіки
(протокол № 7 від 27.01.05)

Перезатверджено на засіданні кафедри теоретичної та прикладної економіки
(протокол № 10 від 12.05.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Бондар Н. М., Єрмаков О. Ю. Навчальна програма дисципліни “Економіка та організація виробництва” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. — 24 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Економіка та організація виробництва”, завдання для контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2009
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна “Економіка та організація виробництва” є однією зі складових курсу підготовки фахівців з економічних спеціальностей.

Мета вивчення дисципліни “Економіка та організація виробництва” — оволодіти базовим комплексом теоретичних знань з економіки, організації та планування виробництва на підприємстві в сучасних умовах господарювання, набуті практичних навичок щодо методів та способів економіки та організації ефективної підприємницької діяльності на рівні підприємства.

Основними формами вивчення цієї дисципліни є лекції, практичні заняття, а також самостійна робота студентів.

Навчальний комплекс передбачає активну роботу студентів під час вивчення дисципліни “Економіка та організація виробництва”, а саме: засвоєння лекційного матеріалу, підготовка рефератів до практичних занять та участь у них з виступами, самостійне опрацювання окремих питань навчально-тематичного плану. Перевірка знань студентів здійснюється протягом навчального процесу шляхом модульного тестування та підсумкового контролю під час складання студентами семестрового іспиту.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН дисципліни “ЕКОНОМІКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
	Змістовий модуль I. Механізм управління та підвищення ефективності використання ресурсів підприємства
1	Організаційно-правові засади господарської діяльності
2	Підприємство як основна організаційна ланка ринкової економіки
3	Виробничі фонди підприємства
4	Ринок праці і персонал підприємства
5	Принципи організації виробничих систем і виробничих процесів

1	2
	Змістовий модуль II. Організація діяльності та планування розвитку підприємства
6	Типи, методи та форми організації виробництва
7	Планування діяльності підприємства
8	Інвестиційна та інноваційна діяльність підприємства
9	Мотивація, продуктивність та оплата праці на підприємстві
10	Якість продукції та внутрішньовиробничий технічний контроль
	Змістовий модуль III. Фінансово-економічний механізм та оцінка результатів діяльності підприємства
11	Витрати виробництва та собівартість продукції
12	Ціни і ціноутворення на продукцію
13	Внутрішньовиробничі економічні відносини
14	Фінансово-економічні результати діяльності підприємства
Разом годин: 180	

ЗМІСТ
дисципліни
“ЕКОНОМІКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА”

Змістовий модуль I. Механізм управління та підвищення ефективності використання ресурсів підприємства

Тема 1. Організаційно-правові засади господарської діяльності

Господарська комерційна діяльність — підприємництво. Суб'єкти та організаційні форми господарювання. Майнова основа господарювання. Господарські зобов'язання. Економічна відповідальність суб'єктів господарювання. Особливості правового регулювання господарської діяльності. Зовнішньоекономічна діяльність і спеціальні режими господарювання.

Література [1; 7; 11; 13; 28; 29]

Тема 2. Підприємство як основна організаційна ланка ринкової економіки

Визначення, цілі та напрями діяльності підприємства. Підприємство як суб'єкт господарської діяльності. Класифікація і структура підприємств.

Виробнича структура підприємства та фактори, що її визначають. Види і типи виробничих структур. Правові засади створення і ефективного функціонування підприємств. Об'єднання підприємств, загальна характеристика і особливості діяльності.

Характеристика зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства.

Література [1; 7; 11; 13; 28; 29]

Тема 3. Виробничі фонди підприємства

Загальна характеристика виробничих фондів підприємства: основні фонди та оборотні засоби.

Основні фонди: сутність, склад, вартісна оцінка. Амортизація основних фондів, методи амортизації. Показники стану, руху та використання основних фондів.

Поняття виробничої потужності підприємства. Методика розрахунку виробничої потужності підприємства.

Оборотні фонди і оборотні засоби: сутність, склад. Поняття норм витрат матеріальних ресурсів. Показники використання матеріальних ресурсів. Нормування оборотних засобів підприємства. Показники ефективності використання оборотних засобів підприємства. Управління запасами матеріальних цінностей.

Література [6; 7; 12; 13; 20; 25; 30]

Тема 4. Ринок праці і персонал підприємства

Поняття ринку праці і трудових ресурсів. Персонал підприємства, його склад, класифікація та структура. Характеристика категорій персоналу (керівників, спеціалістів, службовців, робітників). Показники наявності і руху персоналу. Методи визначення планової чисельності окремих категорій працівників. Кадрова політика і система управління персоналом підприємства.

Література [1; 6; 7; 12; 13; 20; 25; 29; 33–35]

Тема 5. Принципи організації виробничих систем і виробничих процесів

Сутність і завдання організації виробництва. Особливості виробничих систем, принципи їх організації та розвитку. Підприємство як виробнича система.

Структура підприємства та принципи організації виробництва. Поняття виробничого процесу. Структура та принципи організації виробничого процесу. Організація виробничого процесу в часі. Поняття виробничого і технологічного циклів. Виробничий цикл та його структура. Методи поєднання операцій, їх вплив на виробничий цикл.

Література [7; 8; 13; 19; 35–37]

Змістовий модуль II. Організація діяльності та планування розвитку підприємства

Тема 6. Типи, методи та форми організації виробництва

Організаційні типи виробництва: одиничне, серійне, масове. Порівняльна характеристика типів виробництва.

Методи організації виробництва. Організація непотокового виробництва: одинично-технологічний, партійно-технологічний та предметно-груповий методи. Загальна характеристика потокового виробництва. Особливості організації і параметри поточкових ліній. Тенденції розвитку потокового виробництва. Підготовка виробництва.

Форми організації виробництва: концентрація, спеціалізація, конверсія, кооперування, комбінування, диверсифікація.

Література [7; 8; 13; 19; 35–37]

Тема 7. Планування діяльності підприємства

Прогнозування та планування діяльності підприємства. Класифікація методів планування. Система планування на підприємстві: стратегічне, тактичне, поточне й оперативне. Бізнес-планування розвитку підприємства.

Мета, принципи та функції державного економічного регулювання діяльності підприємства.

Література [6; 7; 12; 13; 16; 19; 24; 35–37]

Тема 8. Інвестиційна та інноваційна діяльність підприємства

Сутність інвестицій, їх види та характеристика. Характеристика капітальних вкладень підприємства. Відтворювальна та технологічна структури капітальних вкладень. Класифікація капітальних вкладень підприємства. Загальні підходи до планування капітальних вкладень на підприємстві. Джерела фінансування капітальних вкладень підприємства. Оцінка ефективності капітальних вкладень підприємства. Управління інвестиціями на підприємстві.

Загальна характеристика інноваційних процесів. Науково-технічний прогрес, його особливості, загальні та пріоритетні напрями. Організаційний прогрес.

Показники технічного рівня виробництва. Основні шляхи вдосконалення техніко-технологічної бази виробництва. Інноваційна політика підприємства.

Література [5–7; 12; 13; 16; 21; 26; 33; 35–37]

Тема 9. Мотивація, продуктивність та оплата праці на підприємстві

Мотивація трудової діяльності працівників: поняття, система мотивів, моделі та методи. Основні теорії мотивації праці — Д. Макгрегор, Ф. Херцберга, У. Оучі.

Продуктивність праці як показник ефективності праці персоналу. Методи вимірювання продуктивності праці. Планування продуктивності праці на підприємстві. Зовнішні та внутрішні фактори зростання продуктивності праці. Організація та нормування праці на підприємстві.

Сутність заробітної плати. Реальна та номінальна заробітна плата. Структура заробітної плати: основна, додаткова, інші заохочувальні та компенсаційні виплати. Функції заробітної плати: відтворювальна, стимулююча, регулювальна, соціальна. Сучасне регулювання оплати праці.

Організація оплати праці на підприємстві. Форми оплати праці на основі тарифної системи. Безтарифні моделі організації оплати праці. Система преміювання працівників підприємства. Доплати і надбавки до заробітної плати. Планування фонду оплати праці на підприємстві.

Література [2; 6; 7; 13; 21; 35–37]

Тема 10. Якість продукції та внутрішньовиробничий технічний контроль

Поняття якості продукції. Етапи процесу визначення якості продукції. Петля якості продукції. Показники якості продукції, їх класифікація. Одиничні та комплексні показники якості. Методи визначення окремих показників якості продукції. Поняття технічного рівня продукції.

Поняття рівня якості продукції. Оцінка рівня якості продукції на різних стадіях життєвого циклу продукції. Методи оцінки рівня якості: диференційований, комплексний, змішаний.

Види, методи та засоби технічного контролю якості продукції.

Індекси якості та дефектності як показники рівня якості продукції підприємства.

Планування якості продукції та профілактика браку.

Управління витратами на забезпечення якості продукції.

Стандартизація та сертифікація в управлінні якістю продукції.

Література [4; 6; 7; 12; 13; 21; 23; 25; 27; 32; 35–37]

Змістовий модуль III. Фінансово-економічний механізм та оцінка результатів діяльності підприємства

Тема 11. Витрати виробництва та собівартість продукції

Витрати виробництва та їх характеристика. Склад операційних витрат. Економічні елементи операційних витрат. Класифікація операційних витрат підприємства. Прямі та непрямі витрати. Розподіл непрямих витрат. Змінні та постійні витрати. Поняття та розрахунок безбиткового обсягу виробництва. Маргінальні та середні витрати.

Собівартість продукції та етапи її формування. Способи планування собівартості продукції. Калькуляція собівартості продукції.

Шляхи зниження собівартості продукції в умовах ринкової економіки.

Література [6; 7; 9; 12–14; 18; 21; 30; 35–37]

Тема 12. Ціни і ціноутворення на продукцію

Поняття, роль і функції ціни в ринковій економіці. Класифікація цін (тарифів). Поняття про прямі та непрямі податки. Структура оп-

тової ціни виробника, відпускної та роздрібною ціни. Методи ціноутворення на підприємстві. Цінова політика підприємства.

Державне регулювання цін на продукцію підприємств. Закон України “Про ціни і ціноутворення”. Державний контроль за цінами.

Література [1; 3; 6; 7; 13; 15; 20; 21; 35–37]

Тема 13. Внутрішньовиробничі економічні відносини

Сутність та організація внутрішньовиробничих економічних відносин. Умови організації системи економічних відносин на підприємстві. Організація договірних відносин на підприємстві.

Механізм розподілу частини прибутку підприємства між його підрозділами. Поняття добавлених витрат виробництва підрозділу підприємства. Функції і система внутрішніх цін на підприємстві. Методи формування внутрішніх цін. Внутрішні ціни як інструмент організації внутрішньовиробничих економічних відносин.

Література [8; 9; 11; 36]

Тема 14. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства

Поняття доходу підприємства. Склад доходів підприємства від звичайної діяльності підприємства. Формування доходу підприємства від операційної діяльності. Фактори, що впливають на розмір доходу підприємства від операційної діяльності.

Визначення фінансового результату діяльності підприємства.

Прибуток підприємства, його формування та використання в умовах ринкових відносин.

Оцінка фінансово-економічного стану та ефективності діяльності підприємства.

Література [1; 3; 7; 13; 14; 16; 17; 20; 21; 36; 37]

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Виконання контрольної роботи є складовою навчального процесу й активною формою самостійної роботи студентів.

Мета контрольної роботи — опанувати теоретичні основи з економіки та організації виробництва, набути практичних навичок, необхідних для економічного обґрунтування господарських рішень на рівні підприємства, роботи з різними джерелами інформації, реферативного викладу матеріалу та вирішення практичних завдань.

У тексті не дозволяється виправляти, закреслювати, вставляти, скорочувати слова та використовувати скорочення (крім загальноприйнятих).

Літературні джерела за темою контрольної роботи студенти добирають як зі списку рекомендованої літератури, так і самостійно.

Контрольна робота складається з двох частин: перша передбачає відповідь на теоретичні питання, друга — розв'язання практичних завдань.

Кожне питання, зазначене в плані роботи, і відповідь на нього студент повинен викладати з нової сторінки.

Контрольну роботу виконують відповідно до навчального плану за одним із наведених варіантів завдань, який студент вибирає за першою літерою свого прізвища (див. таблицю).

Номер варіанта контрольної роботи	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Перша літера прізвища студента	А	Б	В	Г	Д	Є, Е	Ж	З	І	К
	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф
	Х	Ц	Ш	Щ	Ю	Я	Ч			

Обсяг контрольної роботи — 15–20 аркушів машинописного тексту.

Варіант 1

Теоретичні питання

1. Державне регулювання оплати праці в Україні.
2. Собівартість продукції підприємства, її формування. Планування собівартості продукції.
3. Оцінка ефективності капітальних вкладень підприємства.
4. Персонал підприємства, його склад і структура. Показники руху робочої сили на підприємстві.

Практичні завдання

1. На початок року вартість основних фондів становила 890 тис. грн. У травні основних фондів придбано на суму 210 тис. грн, у листопаді — 38 тис. грн. У квітні з балансу підприємства вибули основні фонди вартістю 46 тис. грн, а у серпні — 52 тис. грн. Визначити середньорічну вартість основних фондів, вартість основних фондів на кінець року, а також показники руху основних

фондів підприємства (коефіцієнт оновлення та коефіцієнт вибуття).

2. Обсяг реалізованої протягом року продукції за собівартістю становив 4900 тис. грн, середньорічна вартість залишків оборотних засобів становить 445 тис. грн. Визначити, як зміниться потреба підприємства в оборотних засобах, якщо за того самого обсягу реалізації продукції в результаті впровадження нової виробничої технології тривалість одного обороту скоротиться на 5 днів.

Варіант 2

Теоретичні питання

1. Планування діяльності підприємства.
2. Прибуток підприємства, його формування та використання в умовах ринкових відносин.
3. Формування та використання майна підприємства.
4. Показники ефективності використання оборотних засобів на підприємстві.

Практичні завдання

1. Посадовий оклад інженера становить 480 грн. на місяць. Із 22 днів за графіком він відпрацював 17 днів, 5 днів — хворів. За виконання підрозділом підприємства планових завдань йому нараховано премію в розмірі 20 % тарифного заробітку. Обчислити заробітну плату інженера за місяць.
2. Визначити планову чисельність робітників за професіями, якщо: виробнича програма підприємства за рік становить 22 тис. шт. продукції. Трудомісткість виконання окремих видів робіт на один виріб становить: токарні роботи — 8 н.-год, свердлильні — 6 н.-год, фрезерні — 7 н.-год, шліфувальні — 5 н.-год, збиральні роботи — 12 н.-год. Середній відсоток виконання норм виробітку становить 110 %, річний корисний фонд робочого часу одного робітника становить 1760 год. Чисельність допоміжних робітників становить 25 % від чисельності основних робітників.

Варіант 3

Теоретичні питання

1. Типи, методи та форми організації виробництва.

2. Загальна характеристика правового середовища функціонування підприємств в Україні.
3. Знос та форми відтворення основних фондів підприємства.
4. Організація оплати праці на підприємстві.

Практичні завдання

1. Визначити відновну вартість устаткування (з урахуванням зносу), якщо відомо, що його початкова вартість становила 12 тис. грн. Щорічна сума амортизаційних відрахувань становить 3 тис. грн. Середньорічний приріст продуктивності праці у народному господарстві становить 1,3 %. Устаткування функціонує 2 роки.
2. Загальна сума відрядного заробітку бригади становить 1460 грн. При цьому протягом місяця члени бригади відпрацювали таку кількість годин: бригадир V розряду – 164, робітник II розряду – 160 годин, III розряду – 162 години, 2 робітника IV розряду – відповідно 164 та 158 годин. Розподілити між членами бригади відрядний заробіток за допомогою методу годино-коефіцієнтів. Під час розв'язання завдання використовувати тарифну сітку, наведену нижче:

Тарифний розряд	I	II	III	IV	V	VI
Тарифний коефіцієнт	1	1,11	1,23	1,35	1,42	1,5

Варіант 4

Теоретичні питання

1. Класифікація операційних витрат підприємства.
2. Характеристика фінансових інвестицій та оцінка їх ефективності.
3. Формування доходу підприємства.
4. Сутність, склад і класифікація оборотних засобів підприємства.

Практичні завдання

1. Визначити ступінь фізичного та морального зносу обладнання підприємства, якщо його початкова вартість становить 18 тис. грн, щорічна сума амортизаційних відрахувань – 2,5 тис. грн. Обладнання придбано та введено в дію 2 роки тому. Його продуктивність – 20 деталей за годину. Продуктивність нового, сучаснішого аналогічного обладнання становить 25 деталей за годину.

2. Планова трудомісткість річного випуску продукції становить 340 тис. н.-год. Планується запровадження заходів, які дадуть змогу знизити трудомісткість виготовлення продукції на 9%. Корисний фонд робочого часу одного робітника становить 1760 год. Середній відсоток виконання норм виробітку — 110,5%. Питома вага основних робітників у загальній чисельності промислово-виробничого персоналу — 74%. Визначити планову середньооблікову чисельність основних робітників та промислово-виробничого персоналу підприємства загалом.

Варіант 5

Теоретичні питання

1. Сутність підприємства, його цілі та завдання.
2. Організація оплати праці на підприємстві.
3. Ціноутворення на підприємстві.
4. Матеріальні ресурси підприємства та показники їх використання.

Практичні завдання

1. Визначити коефіцієнт екстенсивного використання (коефіцієнт використання планового фонду робочого часу) обладнання, якщо відомо, що в цеху встановлено 10 одиниць обладнання виду А, 14 одиниць обладнання Б та 9 одиниць обладнання виду В. Заплановані обсяги виконання робіт на обладнанні виду А становлять 38000 машино-год, на обладнанні виду Б — 49000 машино-год, на обладнанні виду В — 13520 машино-год. Обладнання А та Б працює у дві зміни, обладнання В — в одну зміну. Протягом року обладнання А і В простоюють у ремонті 260 год, а обладнання Б — 170 год. У році 260 робочих днів, тривалість зміни 8,1 год.
2. Визначити валовий прибуток, фінансовий результат від операційної діяльності, фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування та фінансовий результат від звичайної діяльності підприємства, якщо відомо, що чистий дохід від реалізації продукції становить 600 тис. грн. Виробнича собівартість реалізованої продукції — 360 тис. грн. Доходи від надання приміщень в оренду — 15 тис. грн. Адміністративні витрати підприємства становлять 130 тис. грн. Витрати, пов'язані зі збутом продукції, — 100 тис. грн. Доходи від участі в капіталі — 23 тис. грн.

Варіант 6

Теоретичні питання

1. Організаційно-правові засади господарської діяльності. Майнова основа господарювання.
2. Матеріальні ресурси підприємства та показники їх використання.
3. Виробнича потужність підприємства та її обчислення. Шляхи підвищення ефективності використання основних фондів та потужності підприємства в сучасних умовах.
4. Поняття безбиткового обсягу виробництва.

Практичні завдання

1. Визначити заробітну плату допоміжного робітника, якщо він обслуговує двох основних робітників, місячна норма виробітку яких становить 680 та 350 шт. виробів. Фактичний випуск продукції склав відповідно 650 та 410 шт. виробів. Тарифна ставка допоміжного робітника — 1,9 грн/год. Тривалість його роботи протягом місяця — 164 години. Визначити заробітну плату допоміжного робітника, якщо його робота оплачується за непрямою відрядною системою.
2. Визначити оптимальний розмір поставки сировини на підприємство, якщо протягом кварталу для виготовлення продукції витрачається 135 т сировини. Витрати, пов'язані з розміщенням одного замовлення, становлять 187 грн, витрати на збереження однієї тонни сировини протягом кварталу — 45 грн.

Варіант 7

Теоретичні питання

1. Класифікація підприємств.
2. Структура підприємства та принципи організації виробництва.
3. Економічна сутність і склад основних засобів підприємства.
4. Сутність та організація внутрішньовиробничих економічних відносин.

Практичні завдання

1. У звітному році на виготовлення продукції витрачено 360 т сировини. Сировина постачається на підприємство кожні 6 днів. Час між перерахуванням коштів постачальнику і отриманням від нього сировини на підприємстві — 3 дні, підготовчий запас — 1

день, страховий запас становить половину поточного. Ціна однієї тонни сировини — 1,7 тис. грн. Визначити норматив оборотних засобів на плановий рік, якщо у плановому році передбачається збільшити обсяги випущеної продукції на 10 %.

2. Протягом року підприємство виготовило і реалізувало 20 тис. одиниць продукції. Ціна виробництва одного виробу становить 75 грн. Виробнича собівартість одиниці реалізованої продукції — 58 грн. Адміністративні витрати та витрати на збут продукції становлять відповідно 215 тис. грн та 110 тис. грн. Інші операційні витрати підприємства становили 17 тис. грн. Доходи від здавання підприємством приміщень в оренду склали 12 тис. грн. Визначити чистий дохід, валовий прибуток, фінансовий результат від операційної діяльності, фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, суму податку на прибуток та фінансовий результат від звичайної діяльності підприємства.

Варіант 8

Теоретичні питання

1. Поняття виробничого процесу. Структура та принципи організації виробничого процесу.
2. Оцінювання фінансово-економічного становища та ефективності діяльності підприємства.
3. Основні тенденції та оцінка ефективності організаційних нововведень. Інноваційна політика підприємства.
4. Склад і класифікація основних фондів підприємства.

Практичні завдання

1. Протягом місяця робітник IV розряду при плановому завданні 310 виробів виготовив 370. Трудомісткість виготовлення одного виробу — 0,53 н.-год. Прогресивні відрядні розцінки застосовуються при перевиконанні плану на 7 %. Відрядні розцінки при цьому зростають на 20 %. Тарифна ставка робітника I розряду становить 1,75 грн/год. Обчислити заробітну плату робітника за відрядно-прогресивною системою. Під час розв'язання завдання потрібно використовувати тарифну сітку, наведену нижче:

Тарифний розряд	I	II	III	IV	V	VI
Тарифний коефіцієнт	1	1,11	1,23	1,35	1,42	1,5

- Обчислити норматив оборотних засобів підприємства в незавершеному виробництві, якщо виробнича собівартість виробу становить 1500 грн (у т. ч. витрати на основні матеріали та куповані напівфабрикати — 1000 грн) тривалість виробничого циклу — 14 робочих днів, план випуску продукції на рік становить 10 тис. шт.

Варіант 9

Теоретичні питання

- Вартісна оцінка основних фондів підприємства.
- Сутність, склад і класифікація оборотних засобів підприємства.
- Система мотивації праці. Продуктивність праці та методи її вимірювання.
- Сутність і структура заробітної плати. Основні функції заробітної плати.

Практичні завдання

- Визначити вихідну та середньорічну потужність підприємства і можливий обсяг випуску продукції, якщо на початок року його потужність становила 280 млн грн, у березні планується введення в експлуатацію потужностей на 25 млн грн, а у вересні — на 15 млн грн. У липні передбачено вивести з експлуатації певні основні фонди, в результаті чого потужність підприємства зменшиться на 18 млн грн. Коефіцієнт використання виробничої потужності запланований на рівні 0,89.
- Протягом місяця (164 год) робітник IV розряду виготовив 390 деталей. Норма часу на виготовлення однієї деталі — 28 хв. Годинна тарифна ставка робітника I розряду 1,32 грн. За виконання місячної норми нараховується премія у розмірі 10 % відрядного заробітку та 1,2 % за кожний процент перевиконання норми. Обчислити місячний заробіток робітника за відрядно-преміальною системою оплати праці. Для виконання завдання використовувати тарифну сітку, наведену нижче:

Тарифний розряд	I	II	III	IV	V	VI
Тарифний коефіцієнт	1	1,11	1,23	1,35	1,42	1,5

Варіант 10

Теоретичні питання

1. Характеристика організаційних типів виробництва.
2. Амортизація основних фондів. Методи нарахування амортизації.
3. Нормування оборотних засобів підприємства.
4. Продуктивність праці та методи її вимірювання.

Практичні завдання

1. Протягом року для виробництва продукції підприємство споживає 504 т сировини. Середні витрати на розміщення одного замовлення становлять 180 грн, середні річні витрати на зберігання однієї тонни сировини – 85 грн. Визначити оптимальний обсяг партії поставки сировини на підприємство, необхідну кількість замовлень протягом року, період між двома черговими поставками, середній розмір поточного запасу сировини та загальні витрати підприємства, пов'язані із розміщенням замовлень та зберіганням сировини.
2. Визначити необхідну чисельність робітників, якщо планова трудомісткість одного виробу становить 1,1 н.-год, корисний фонд робочого часу – 1864 год, плановий середній процент виконання норм виробітку 112 %, обсяг виробничої програми – 58 тис. шт.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Загальна характеристика господарської діяльності.
2. Суб'єкти та організаційні форми господарювання. Майнова основа господарювання.
3. Класифікація підприємств.
4. Характеристика продукції промислового підприємства.
5. Підприємство як виробнича система.
6. Виробнича структура підприємства та фактори, що її визначають.
7. Види і типи виробничих структур. Показники, що характеризують структуру підприємства.
8. Загальна структура промислового підприємства.
9. Загальна характеристика виробничих ресурсів підприємства: основні фонди та оборотні засоби.
10. Сутність та склад основних фондів.

11. Вартісна оцінка основних фондів.
12. Амортизація основних фондів, методи амортизації.
13. Показники стану, руху та використання основних фондів.
14. Поняття виробничої потужності підприємства. Методичні принципи розрахунку виробничої потужності підприємства.
15. Сутність та склад оборотних засобів.
16. Поняття норм витрат матеріальних ресурсів. Складові елементи норми матеріальних витрат.
17. Показники використання матеріальних ресурсів.
18. Нормування оборотних засобів підприємства.
19. Показники використання оборотних засобів підприємства.
20. Сутність та завдання організації виробництва.
21. Структура та принципи організації виробничого процесу.
22. Організаційні типи виробництва та їх порівняльна характеристика.
23. Виробничий цикл та його структура.
24. Методи поєднання операцій та їх вплив на виробничий цикл.
25. Особливості обчислення виробничого циклу складного виробу.
26. Методи організації виробництва.
27. Організація потокового виробництва: одинично-технологічний, партійно-технологічний та предметно-груповий методи.
28. Загальна характеристика потокового виробництва.
29. Особливості організації і параметри поточкових ліній.
30. Тенденції розвитку потокового виробництва.
31. Форми організації виробництва: концентрація, спеціалізація, конверсія, кооперування, комбінування, диверсифікація.
32. Персонал підприємства, його склад і структура.
33. Характеристика категорій персоналу (керівників, спеціалістів, службовців, робітників).
34. Показники наявності і руху персоналу.
35. Методи визначення планової чисельності робітничої категорії працівників.
36. Планування діяльності підприємства.
37. Принципи та функції державного економічного регулювання діяльності підприємства.
38. Система планування на підприємстві: стратегічне, тактичне, точне й оперативне.
39. Бізнес-планування розвитку підприємства.

40. Продуктивність праці як показник ефективності праці персоналу. Методи вимірювання продуктивності праці.
41. Планування продуктивності праці на підприємстві.
42. Зовнішні та внутрішні фактори зростання продуктивності праці.
43. Організація та нормування праці на підприємстві.
44. Сутність заробітної плати. Реальна та номінальна заробітна плата.
45. Структура заробітної плати: основна, додаткова, інші заохочувальні та компенсаційні виплати.
46. Функції заробітної плати: відтворювальна, стимулююча, регулювальна, соціальна.
47. Сучасне регулювання оплати праці.
48. Організація оплати праці на підприємстві.
49. Форми оплати праці, що побудовані на основі тарифної системи.
50. Безтарифні моделі організації оплати праці на підприємстві.
51. Система преміювання працівників підприємства.
52. Доплати і надбавки до заробітної плати.
53. Планування фонду оплати праці на підприємстві.
54. Поняття якості продукції. Етапи процесу визначення якості продукції.
55. Показники якості продукції, їх класифікація. Одиничні та комплексні показники якості.
56. Методи визначення окремих показників якості продукції.
57. Поняття технічного рівня продукції.
58. Поняття рівня якості продукції. Оцінювання рівня якості продукції на різних стадіях життєвого циклу продукції.
59. Методи оцінювання рівня якості: диференційований, комплексний, змішаний.
60. Види, методи та засоби технічного контролю якості продукції.
61. Індекси якості та дефектності як показники рівня якості продукції підприємства.
62. Стандартизація та сертифікація в управлінні якістю продукції.
63. Витрати підприємства та їх характеристика.
64. Економічні елементи операційних витрат.
65. Класифікація операційних витрат підприємства.
66. Прямі та непрямі витрати. Розподіл непрямих витрат.

67. Змінні та постійні витрати. Поняття беззбиткового обсягу виробництва.
68. Маргінальні та середні витрати.
69. Собівартість продукції та етапи її формування.
70. Способи планування собівартості продукції.
71. Калькуляція собівартості продукції.
72. Шляхи зниження собівартості продукції в умовах ринкової економіки.
73. Сутність інвестицій, їх види та характеристика.
74. Характеристика капітальних вкладень підприємства.
75. Відтворювальна та технологічна структура капітальних вкладень.
76. Класифікація капітальних вкладень підприємства.
77. Джерела фінансування капітальних вкладень підприємства.
78. Оцінка ефективності капітальних вкладень підприємства.
79. Управління інвестиціями на підприємстві.
80. Загальна характеристика інноваційних процесів.
81. Науково-технічний прогрес, його особливості, загальні та пріоритетні напрями.
82. Показники технічного рівня виробництва. Організаційний прогрес.
83. Сутність та організація внутрішньовиробничих економічних відносин.
84. Умови організації системи економічних відносин на підприємстві.
85. Механізм розподілу частини прибутку підприємства між його підрозділами.
86. Поняття доходу підприємства. Склад доходів підприємства від звичайної діяльності підприємства.
87. Формування доходу підприємства від операційної діяльності. Фактори, що впливають на розмір доходу підприємства від операційної діяльності.
88. Визначення фінансового результату діяльності підприємства.
89. Прибуток підприємства, його формування та використання в умовах ринкових відносин.
90. Оцінювання фінансово-економічного становища та ефективності діяльності підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Господарський кодекс України* // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18–22.
2. *Закон України “Про оплату праці”* від 24.03.95 р. № 108/95 (із змін. і допов.).
3. *Закон України “Про ціни і ціноутворення”* від 03.12.90 р. № 507-XII (із змін. і допов.).
4. *Басовський Л. Е., Протасъев В. Б.* Управление качеством: Учебник. — М.: ИНФРА-М, 2002. — 212 с.
5. *Бідняк М. Н., Бондар Н. М.* Планування інвестицій на автомобільному транспорті. — К., 2000. — 118 с.
6. *Бойчик І. М.* Економіка підприємства: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2002. — 480 с.
7. *Бондар Н. М.* Економіка підприємства: Навч. посіб. — К.: А. С. К., 2004. — 400 с.
8. *Васильков В. Г.* Організація виробництва. — К.: КНЕУ, 2003. — 524 с.
9. *Внутрішній економічний механізм підприємства: Навч. посіб. / М. Г. Грещак, О. М. Гребешкова, О. С. Коцюба; За ред. М. Г. Грещака.* — К.: КНЕУ, 2001. — 228 с.
10. *Голов С.* Управлінський облік. — К.: Скарби, 2000.
11. *Дорошенко Л. С.* Система галузей народного господарства: Конспект лекцій. — К.: МАУП, 1998.
12. *Економіка виробничого підприємництва: Навч. посіб. / За ред. Й. М. Петровича.* — 2-ге вид., переробл. і допов. — К.: Т-во “Знання”, КОО, 2001.
13. *Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С. Ф. Покропивного.* — 2-ге вид., переробл. та допов. — К.: КНЕУ, 2001. — 526 с.
14. *Економічний аналіз: Навч. посіб. / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбатов; За ред. М. Г. Чумаченка.* — К.: КНЕУ, 2001. — 540 с.
15. *Ерухимович И. Л.* Ценообразование: Учеб.-метод. пособие. — 3-е изд., стереотип. — К.: МАУП, 2003. — 108 с.
16. *Идрисов А. Б.* Планирование и анализ эффективности инвестиций. — М.: PRO-INVEST CONSULTING, 1995.

17. *Ізмайлова К. В.* Фінансовий аналіз: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2000. — 147 с.
18. *Коробов М. Я.* Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. посіб. — К.: Т-во “Знання”, КОО, 2000.
19. *Курочкин А. С.* Организация производства: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2001. — 216 с.
20. *Литвиненко Я. В.* Сучасна політика ціноутворення: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2001.
21. *Макаровська Т. П., Бондар Н. М.* Економіка підприємства: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2003 — 304 с.
22. *Моляков Д. С.* Финансы предприятий отраслей народного хозяйства: Учеб. пособие. — М.: Финансы и статистика, 2000.
23. *Новицкий Н. Н., Олексюк В. Н.* Управление качеством продукции: Учеб. пособие. — Минск: Новое знание, 2001. — 238 с.
24. *Орлов О. О.* Планування діяльності промислового підприємства: Підручник. — К.: Скарби, 2002.
25. *Основы управления качеством: Учеб. пособие / С. К. Фомичев, А. А. Старостина, Н. И. Скрыбина.* — 2-е изд., стереотип. — К.: МАУП, 2002. — 192 с.
26. *Примак Т. О.* Економіка підприємств: Навч. посіб. — К.: МАУП, 1999. — 108 с.
27. *Розова Н. К.* Управление качеством. — СПб.: Питер, 2003. — 224 с.
28. *Розміщення продуктивних сил: Підручник / За ред. В. В. Ковалевського, О. Л. Михайлик, В. Ф. Семенова.* — 4-те вид., випр. — К.: Т-во “Знання”, КОО, 2001.
29. *Розміщення продуктивних сил: Підручник / За ред. проф. Є. П. Качана.* — К.: Юрид. кн., 2001.
30. *Савицкая Г. В.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия: Учебник. — М.: ИНФРА-М, 2002.
31. *Святненко В. Ю.* Промисловий маркетинг: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2001. — 264 с.
32. *Стандартизация и управление качеством продукции: Учеб. для вузов / В. А. Швандар, А. П. Панов, Е. М. Купряков и др.; Под ред. проф. В. А. Швандара.* — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 1999. — 487 с.
33. *Федоренко В. Г.* Інвестознавство: Підручник. — К.: МАУП, 2002. — 408 с.

34. *Управление качеством: Учебник для вузов* / С. Д. Ильенкова, Г. Д. Ильенкова, В. С. Мхитарян и др.; Под ред. С. Д. Ильенковой. — М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1999. — 199 с.
35. *Экономика предприятия: Учебник* / Под ред. проф. О. И. Волкова. — М.: ИНФРА-М, 1998. — 416 с.
36. *Экономика предприятия: Учебник* / Под ред. проф. Н. А. Сафронова. — М.: Юристъ, 1998.
37. *Экономика предприятия: Учеб. для вузов* / Под ред. проф. В. Я. Горфинкеля, проф. В. А. Швандара. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. — 718 с.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Економіка та організація виробництва”.....	3
Зміст дисципліни “Економіка та організація виробництва”.	4
Варіанти контрольних робіт.....	9
Питання для самоконтролю.....	17
Список літератури.....	21

Відповідальний за випуск	<i>А. Д. Вегеренко</i>
Редактор	<i>О. Б. Лисицька</i>
Комп’ютерне верстання	<i>О. Л. Тищенко</i>

Зам. № ВКЦ-4147

Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний. Наклад 30 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, пр. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*